

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 14 sierpnia 2023 r.

ZP-KNPS.431.6.23.2023.MS

Pani
Edyta Śpiewak
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Czarnym Borze

Wystąpienie pokontrolne

W dniach 22, 25 i 26 maja 2023 r., na podstawie art. 22 pkt 8 oraz art. 126 i art. 127 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.), zwanej dalej „ustawą” oraz § 5 rozporządzenia z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 2285) zespół kontrolerów: Małgorzata Staszczak – inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu, Monika Broniszewska – starszy inspektor wojewódzki, kontroler, przeprowadził kontrolę kompleksową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Czarnym Borze, ul. Kamiennogórska 22, 58-379 Czarny Bór z zakresu realizacji zadań wynikających z ustawy, w szczególności zgodności zatrudnienia pracowników jednostki z wymaganymi kwalifikacjami, jak również zapisów art. 17 ust. 1, art. 17 ust. 2, art. 18 ust. 1 i zadań wynikających z art. 110 ustawy, obejmującą okres od dnia 1 stycznia 2022 r. do 22 maja 2023 r.

Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 grudnia 2022 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego planem kontroli na I półrocze 2023 r.

Jednostką kieruje Pani Edyta Śpiewak, powołana na stanowisko Kierownika OPS w Czarnym Borze z dniem 28 grudnia 2010 r.

Pani Edyta Śpiewak ponosi odpowiedzialność za realizowane zadania w okresie objętym kontrolą.

Podpisany przez Panią w dniu 24 lipca 2023 r. protokół kontroli, do którego nie wniesiono zastrzeżeń, zawierał ustalenia dokonane w oparciu o udostępnioną w toku kontroli dokumentację oraz udzielone wyjaśnienia.

Wojewoda Dolnośląski ocenia pozytywnie z nieprawidłowościami działania Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnym Borze w zakresie zgodności zatrudnienia pracowników jednostki z kwalifikacjami wymaganymi ustawą o pomocy społecznej oraz realizacji zadań wynikających z ustawy.

Ustalono, że Gmina realizuje zadania własne o charakterze obowiązkowym wynikające z art. 17 ust. 1 pkt 1, 2, 3, 4, 5, 10, 14, 16, 16a, 17, 18, 19, 20 ustawy, które dotyczą:

- opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (pkt 1),
- sporządzania zgodnie z art. 16a oceny w zakresie pomocy społecznej (pkt 2),
- udzielania schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym (pkt 3),
- przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych (pkt 4),
- przyznawania i wypłacania zasiłków celowych (pkt 5),
- świadczenia pracy socjalnej (pkt 10),
- dożywiania dzieci (pkt 14),
- kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu (pkt 16),
- pomocy osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (pkt 16a),
- sporządzania sprawozdawczości oraz przekazywania jej właściwemu wojewodzie w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego (pkt 17),
- utworzenia i utrzymywania ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienia środków na wynagrodzenie pracowników (pkt 18),
- przyznawania i wypłacania zasiłków stałych (pkt 19),
- opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (pkt 20).

Zadania z art. 17 ust. 1 pkt 6, 7, 8, 9, 11, 15 ustawy nie były realizowane, bowiem w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły potrzeby w zakresie:

- przyznawania i wypłacania zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego (pkt 6),
- przyznawania i wypłacania zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (pkt 7),
- przyznawania zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego (pkt 8),
- opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem bądź rodzeństwem (pkt 9),
- organizowania i świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (pkt 11),
- sprawiania pogrzebu (pkt 15).

Ustalono, że Kierownik OPS w Czarnym Borze nie posiada upoważnienia do wydawania decyzji potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie art. 54 ust. 11 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 2561 ze zm.). Decyzje potwierdzające prawo do świadczeń opieki zdrowotnej wydaje Wójt Gminy Czarny Bór, natomiast w przedmiotowym zakresie wnioski przyjmowane są przez pracowników socjalnych, którzy przeprowadzają wywiad środowiskowy i kompletują wymaganą dokumentację wraz z załącznikami – jak wyjaśnił Kierownik.

Gmina Czarny Bór na dzień kontroli nie prowadziła mieszkania chronionego, nie zleciła prowadzenia mieszkania chronionego, nie podpisała porozumienia z innym podmiotem w sprawie udostępnienia miejsc w mieszkaniu chronionym, jak również w okresie objętym kontrolą nie udzielała pomocy w postaci mieszkania chronionego z powodu braku wniosków w przedmiotowym zakresie. Podczas poprzedniej kontroli kompleksowej, przeprowadzonej w dniach 6, 7 i 10 czerwca 2019 r., stwierdzono brak realizacji zadania dotyczącego prowadzenia i zapewnienia miejsc w mieszkaniach chronionych, w następstwie czego wydane zostało zalecenie pokontrolne w przedmiotowym zakresie. Gmina podejmuje

działania w kierunku utworzenia na swoim terenie mieszkania chronionego. Ma wydłużony termin jego realizacji do dnia 30.11.2023 r.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Brak mieszkania chronionego oznacza, iż ograniczone są możliwości udzielania pomocy zapewniającej osobom przygotowanie do prowadzenia samodzielnego życia w społeczeństwie lub/i mogącej zastąpić pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę.

Ustalono, że Gmina realizuje zadania własne wynikające z art. 17 ust. 2 pkt 1, 4, 5 ustawy, które dotyczą:

- przyznawania i wypłacania zasiłków specjalnych celowych (pkt 1),
- podejmowania innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy (pkt 4),
- współpracy z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach oraz realizacji Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w przepisach o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (pkt 5).

Nie realizuje natomiast zadania z art. 17 ust. 2 pkt 2 ustawy, które dotyczy przyznawania i wypłacania pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek lub pomocy w naturze z uwagi na brak wniosków – jak wyjaśnił Kierownik Ośrodka.

Gmina Czarny Bór na swoim terenie nie prowadzi domu pomocy społecznej, ani ośrodków wsparcia o zasięgu gminnym (art. 17 ust. 2 pkt 3 ustawy). Jednakże realizuje zadanie z art. 17 ust. 1 pkt 16 w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu, bowiem – jak wyjaśnił Kierownik: *Osoby wymagające umieszczenia w domach pomocy społecznej kierowane są do DPS odpowiedniego typu, znajdującego się najbliżej miejsca ich zamieszkania. W 2022 r. w dps przebywały 3 osoby, a aktualnie przebywają 2 osoby, za których pobyt Gmina ponosi częściową odpłatność. W odniesieniu do ośrodków wsparcia Kierownik wyjaśnił: (...) nie było zapotrzebowania na tę formę pomocy, za wyjątkiem zapotrzebowania na pobyt w ośrodkach wsparcia dla osób bezdomnych, tj. w schroniskach. Gmina zaspokaja potrzeby mieszkańców w tym zakresie poprzez kierowanie do schronisk prowadzonych przez Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Świdnickie na podstawie umowy (...).*

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnym Borze nie opracowywał i nie realizował projektów socjalnych (art. 17 ust. 2 pkt 3a ustawy). Jednakże podejmował inne inicjatywy na rzecz mieszkańców. Jak wyjaśnił Kierownik Ośrodka - we współpracy z Bankiem Żywności we Wrocławiu w dniach 29 czerwca i 15 lipca 2022 r. w siedzibie Biblioteka+ Centrum Kultury w Czarnym Borze pracownicy socjalni zorganizowali warsztaty kulinarne, ekonomiczne i dietetyczne, przeprowadzone przez kucharza, ekonomistę i dietetyka. W warsztatach uczestniczyło około 30 osób korzystających z programu POPŻ.

Ustalono, że Gmina realizuje zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej wynikające z art. 18 ust. 1 pkt 6 ustawy, które dotyczy realizacji zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Natomiast zadania z art. 18 ust. 1 pkt 3, 4, 7, 8 i 9 ustawy nie były realizowane, bowiem w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły potrzeby w zakresie:

- organizowania i świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi (pkt 3),
- przyznawania i wypłacania zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną (pkt 4),
- przyznawania i wypłacania zasiłków celowych, a także udzielania schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a (pkt 7),
- przyznawania i wypłacania zasiłków celowych, a także udzielania schronienia oraz zapewnienia posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (pkt 8)
- wypłacania wynagrodzenia za sprawowanie opieki (pkt 9).

Gmina nie prowadzi i nie rozwija infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (art. 18 ust. 1 pkt 5 ustawy). Jednakże osobom z terenu Gminy Czarny Bór, potrzebującym wsparcia w tej formie, zapewniane jest miejsce w Powiatowym Środowiskowym Domu Samopomocy w Wałbrzychu. Jak poinformował Kierownik Ośrodka: *(...) Obecnie z tego typu wsparcia korzystają dwie osoby. Wójt Gminy Czarny Bór zapewnia bezpłatny transport osobom chętnym do udziału w zajęciach.*

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnym Borze koordynuje realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych (art. 110 ust. 4 ustawy).

W Gminie Czarny Bór zadanie wskazane w art. 110 ust. 5 ustawy, dotyczące wytaczania powództwa o roszczenia alimentacyjne na rzecz mieszkańców Gminy, nie było realizowane. Jednakże – jak poinformował Kierownik Ośrodka – zainteresowane osoby informowano o możliwości dochodzenia roszczeń alimentacyjnych i na bieżąco udzielano informacji o sposobie wytaczania powództwa, jak również o możliwości uzyskania wsparcia w tym zakresie w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej.

W kontrolowanym okresie Ośrodek nie skierował wniosków o ustalenie niezdolności do pracy, niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności do organów określonych odrębnymi przepisami z uwagi na brak zgłoszeń. Natomiast – jak poinformował Kierownik Ośrodka – pracownicy socjalni osobom zainteresowanym udostępniali druki i udzielali wszelkich informacji w tym zakresie (art. 110 ust. 6 ustawy).

Kierownik OPS w Czarnym Borze składał Radzie Gminy coroczne sprawozdania z działalności Ośrodka oraz przedstawiał potrzeby w zakresie pomocy społecznej (art. 110 ust. 9 ustawy).

W okresie objętym kontrolą Ośrodek Pomocy Społecznej realizował zadania z pomocy społecznej wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 103 ze zm.), zwanej dalej „specustawą”.

W trakcie kontroli ustalono, że Ośrodek realizował:

- jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł w oparciu o art. 31 specustawy,
- pomoc doraźną w postaci jednego gorącego posiłku dziennie na okres nie dłuższy niż 2 miesiące w oparciu o art. 48b ustawy,
- zasiłki celowe na zapewnienie gorącego posiłku dla dzieci w przedszkolu na podstawie decyzji w oparciu o art. 39 ustawy.

Ustalono, że Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Czarnym Borze posiadał upoważnienie wydane przez Wójta Gminy Czarny Bór do prowadzenia postępowań, w tym wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach dotyczących jednorazowego świadczenia pieniężnego, o którym mowa w art. 31 ust. 1 specustawy.

Kierownik OPS w Czarnym Borze spełnia odpowiednie wymogi w zakresie kwalifikacji zawodowych wskazane w art. 122 ust. 1 ustawy.

Pracownicy socjalni zatrudnieni w Ośrodku spełniają wymogi odnośnie kwalifikacji zawodowych wskazane w art. 116 i 156 ww. ustawy.

W okresie objętym kontrolą dodatek do wynagrodzenia 400 zł wynikający z art. 121 ust. 3a ustawy otrzymywali wszyscy pracownicy socjalni terenowi zatrudnieni w OPS. Ww. dodatek nie był wliczany do kwoty minimalnego wynagrodzenia pracowników socjalnych. W aktach personalnych pracowników socjalnych Ośrodka znajdują się stosowne pisma o przyznaniu powyższego dodatku oraz podpisane zakresy czynności.

Rejon działania kontrolowanej jednostki obejmuje obszar Gminy Czarny Bór zamieszkały na dzień 30.04.2023 r. przez 4 763 mieszkańców, w tym 20 rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Czarnym Borze na dzień kontroli zatrudnionych było 2 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy, realizujących pracę socjalną.

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2 000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych (art. 110 ust. 12 ustawy).

Mając na uwadze powyższe Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnym Borze na dzień kontroli nie spełniał wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych określonego w art. 110 ust. 12 ustawy, bowiem zatrudniał w pełnym wymiarze czasu pracy mniej niż 3 pracowników socjalnych.

W sprawdzonej sprawie dotyczącej udzielania schronienia stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. W aktach sprawdzonej sprawy, do decyzji Nr OPS.4235.2.2022 z dnia 7.12.2022 r. i decyzji z dnia 27.12.2022 r. (bez numeru) nie było dokumentów, na podstawie których ustalono sytuację dochodową i majątkową Strony. Był tylko wywiad środowiskowy przeprowadzony z wnioskodawcą telefonicznie.

Zgodnie z art. 15o ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych

oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, ustalenie sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej zamiast przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego lub jego aktualizacji może nastąpić na podstawie:

- 1) rozmowy telefonicznej z pracownikiem socjalnym, a w przypadku osób niepełnosprawnych z powodu dysfunkcji narządu słuchu przy wykorzystaniu środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. z 2017 r. poz. 1824), oraz
- 2) dokumentów lub oświadczenia, o których mowa w art. 107 ust. 5b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, a także ich kopii, w tym elektronicznych, uzyskanych od osoby lub rodziny ubiegającej się o pomoc lub
- 3) informacji udostępnionych przez podmioty, o których mowa w art. 105 tej ustawy.

Powyższy zapis nie zwalnia organu prowadzącego postępowanie z zebrania dokumentów lub oświadczeń, które umożliwiają ustalenie sytuacji dochodowej wnioskodawcy. W związku z powyższym w prowadzonym postępowaniu należało zebrać dokumenty, na podstawie których można ustalić sytuację dochodową Strony i dołączyć je do akt sprawy.

W sprawdzonych sprawach dotyczących przyznawania i wypłacania zasiłków celowych stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. W sprawie nr 1 (E.S.) brak wskazania daty odbioru decyzji Nr OPS.4203.11.2022 z dnia 17.05.2022 r. przez Stronę, widnieje tylko podpis wnioskodawcy.

Zgodnie z art. 46 § 1, § 2 k.p.a. odbierający pismo potwierdza doręczenie mu pisma swoim podpisem ze wskazaniem daty doręczenia. Jeżeli odbierający pismo uchyla się od potwierdzenia doręczenia lub nie może tego uczynić, doręczający sam stwierdza datę doręczenia oraz wskazuje osobę, która odebrała pismo i przyczynę braku jej podpisu. Nieprawidłowe, czyli niezgodne z przepisami k.p.a. doręczenie pisma, od którego rozpoczyna bieg termin procesowy, należy uznać za naruszenie zasady oficjalności doręczeń pism, mogące spowodować pozbawienie strony możliwości obrony swych praw. Prawidłowość postępowania organu w tym zakresie podlega także kontroli ze strony sądu administracyjnego. Niezgodne z przepisami postępowania administracyjnego doręczenie pisma (decyzji, postanowienia) może być uznane przez Sąd w konkretnych okolicznościach sprawy za pozbawione znaczenia prawnego i uzasadniające stwierdzenie, że do doręczenia doszło w innej dacie, niż to przyjmuje organ, albo że w ogóle nie doszło do doręczenia. Wynika to z obowiązującej w postępowaniu administracyjnym zasady, że decyzja

administracyjna wywiera skutki prawne od daty jej doręczenia lub ogłoszenia. Zatem doręczenie wszelkiego rodzaju pism, a zwłaszcza rozstrzygnięć organów administracji publicznej, powinno następować z datą pewną, potwierdzoną osobiście przez adresata decyzji.

W sprawdzonych sprawach dotyczących dożywiania dzieci stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W sprawach nr 3 (M.D.) i nr 4 (E.T.-Z.) w rozstrzygnięciach decyzji przyznających dzieciom „przedszkolnym” gorące posiłki wskazywano całodzienne wyżywienie.

Decyzje administracyjne winny być sporządzane w sposób rzetelny, staranny, ze szczególną dbałością o jednoznaczność nazewnictwa używanego przy formułowaniu rozstrzygnięcia. Artykuł 107 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 775 ze zm.), zwanej dalej „k.p.a.” wskazuje elementy, jakie powinna zawierać decyzja administracyjna. Wśród nich znajduje się m. in. rozstrzygnięcie (pkt. 5), które jest jednym z najważniejszych składników decyzji administracyjnej. Wynika to z władczego charakteru aktu administracyjnego, który kształtuje prawa i obowiązki strony i musi w związku z tym być jednoznaczny i precyzyjny. Obowiązek taki wynika z podstawowych zasad postępowania administracyjnego, w tym z zasady praworządności (art. 6 k.p.a.), jak i zasady pogłębiania zaufania do organów państwa (art. 8 k.p.a.). Rozstrzygnięcie będące treścią decyzji winno być tak sformułowane, aby wynikało z niego w sposób nie budzący wątpliwości, jakie uprawnienia zostały przyznane lub jakie obowiązki zostały na stronę nałożone. Tylko, bowiem, spełnienie powyższej przesłanki może zostać potraktowane jako należyte zrealizowanie przez organ (podmiot wydający decyzję) normy art. 8 k.p.a.

W przypadku przyznawania świadczenia niepieniężnego z pomocy społecznej w ramach dożywiania dzieci, należy więc wskazywać precyzyjnie rodzaj i formę udzielanego świadczenia, zgodnie ze stanem faktycznym.

W sprawdzonych sprawach dotyczących kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W sprawie nr 1 (K.Z.) w wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym przed wydaniem decyzji Nr OPS.4220.1.2023 z dnia 17.01.2023 r. na kwestionariuszu rodzinnego wywiadu środowiskowego cz. I nie było wpisanej daty jego przeprowadzenia. Daty nie wpisała też osoba, z którą ten wywiad był przeprowadzony.

Mając na uwadze § 4 rozporządzenia z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 893) stwierdzić należy, że wywiad środowiskowy jest podstawowym instrumentem pracy pracownika socjalnego, który umożliwia mu zapoznanie się z sytuacją prawną i faktyczną osoby czy rodziny ubiegającej się o przyznanie świadczeń, a następnie podjęcie właściwych działań zmierzających do udzielenia właściwej pomocy. Powinien być sporządzony w sposób staranny i rzetelny, a poszczególne części kwestionariusza wywiadu wypełnione i potwierdzone podpisem ze wskazaniem daty, zgodnie ze wzorem odpowiedniego kwestionariusza wywiadu. Jest bowiem protokołem z przesłuchania danej osoby, sporządzonym pod rygorem odpowiedzialności karnej za udzielanie nieprawdziwych informacji. Z prawnego punktu widzenia wywiad środowiskowy jest środkiem dowodowym, za pomocą którego organ administracji ustala sytuację faktyczną. Wypełniony druk wywiadu jest dokumentem urzędowym sporządzonym przez uprawnionego pracownika w prawem przewidzianej formie.

2. W powyższej sprawie nie przeprowadzono wywiadu środowiskowego przed wydaniem decyzji Nr OPS.4220.1.1.2023 z dnia 20.04.2023 r., dotyczącej ustalenia odpłatności Strony za pobyt w DPS. W aktach sprawy nie było też żadnych dokumentów pozwalających ustalić sytuację dochodową Strony.

Sytuację osobistą, rodzinną, dochodową i majątkową Strony ustala się na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz dokumentów określonych w art. 107 ust. 5b ustawy o pomocy społecznej. Wywiad środowiskowy przeprowadza się u osób i rodzin korzystających lub ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej (art. 107 ust. 1). Wywiad środowiskowy jest więc szczególnym środkiem dowodowym mającym zastosowanie w postępowaniu w sprawach z zakresu pomocy społecznej, przy pomocy, którego organ administracji ustala faktyczną sytuację socjalno-bytową osoby/rodziny ubiegającej się o pomoc. W sytuacji wydawania decyzji ustalającej odpłatność za pobyt w DPS, ustalenie sytuacji dochodowej i majątkowej osoby przebywającej w placówce jest niezwykle ważne, z uwagi na fakt, iż od wysokości posiadanego dochodu zależy wysokość odpłatności osoby za jej pobyt w domu pomocy społecznej. Ponadto zgodnie z art. 106 ust. 4 decyzje administracyjne wydaje się po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego.

3. W sprawie nr 2 (M.B.) w aktach sprawy do decyzji Nr OPS.4220.1.2022 z dnia 10.05.2022 r. dokumentacja nie była kompletna – brak było dokumentów potwierdzających sytuację materialno-bytową rodziny zgodnie z wykazem dokumentów

zawartych w art. 107 ust. 5 b ustawy o pomocy społecznej. Wysokość dochodu Strony była jedynie wpisana w wywiadzie środowiskowym.

Zgodnie z zapisem art. 107 ust. 5b sytuację osobistą, rodzinną, dochodową i majątkową osoby lub rodziny ustala się na podstawie dokumentów wskazanych w przepisie, w tym decyzji właściwego organu w sprawie renty, emerytury, świadczenia przedemerytalnego lub zasiłku przedemerytalnego, emerytury pomostowej, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, uposażenia w stanie spoczynku, renty strukturalnej oraz renty socjalnej (art. 107 ust. 5b pkt 4), dowodu otrzymania renty, emerytury, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, emerytury pomostowej, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, uposażenia w stanie spoczynku, renty strukturalnej oraz renty socjalnej (art. 107 ust. 5b pkt 10).

4. W obu skontrolowanych sprawach, w decyzjach ustalających odpłatność za pobyt osoby w DPS wskazywano jedynie jej wskaźnik procentowy, tj. 70% dochodu, nie podając wysokości kwotowej.

Analogicznie jak w sprawach dotyczących dożywiania dzieci – art. 107 § 1 k.p.a. wskazuje, jakie elementy powinna zawierać decyzja administracyjna. Wśród nich znajduje się m. in. rozstrzygnięcie, które jest jednym z najważniejszych składników decyzji administracyjnej. Wynika to z władczego charakteru aktu administracyjnego, który kształtuje prawa i obowiązki strony i musi w związku z tym być jednoznaczny i precyzyjny. Obowiązek taki wynika z podstawowych zasad postępowania administracyjnego, w tym z zasady praworządności (art. 6 k.p.a.), jak i zasady pogłębiania zaufania do organów państwa (art. 8 k.p.a.). Rozstrzygnięcie będące treścią decyzji winno być tak sformułowane, aby wynikało z niego w sposób nie budzący wątpliwości, jakie uprawnienia zostały przyznane lub jakie obowiązki zostały na stronę nałożone. Tylko, bowiem, spełnienie powyższej przesłanki może zostać potraktowane jako należyte zrealizowanie przez organ (podmiot wydający decyzję) normy art. 8 k.p.a.

W przypadku ustalania wysokości odpłatności mieszkańca za jego pobyt w DPS, należy więc wskazywać również jego wysokość kwotową. Zapis kwotowy jest też ważny z uwagi na zapis art. 106 ust. 3b ustawy o pomocy społecznej.

W wyniku przeprowadzonego postępowania kontrolnego stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. brak spełnienia wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych,
2. brak prowadzenia i zapewnienia miejsc w mieszkaniach chronionych,

3. brak dokumentów pozwalających ustalić sytuację dochodową strony przed wydaniem decyzji administracyjnej w sprawie udzielenia schronienia oraz decyzji w sprawie skierowania do DPS i ustalenia odpłatności za pobyt osoby w placówce,
4. brak wskazania daty odbioru decyzji,
5. nierzetelne sporządzanie decyzji administracyjnych w sprawach dożywiania dzieci oraz w sprawach dotyczących ustalenia odpłatności za pobyt strony w domu pomocy społecznej,
6. nierzetelne sporządzenie wywiadu środowiskowego w sprawie skierowania osoby do DPS,
7. brak wywiadu środowiskowego przeprowadzonego przed wydaniem decyzji administracyjnej dotyczącej ustalenia odpłatności za pobyt w DPS.

Wobec stwierdzonych nieprawidłowości wydaje się następujące zalecenia pokontrolne:

1. Uregulować kwestię zatrudnienia pracowników socjalnych tak, aby Ośrodek zatrudniał w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Podstawa prawna: art. 110 ust. 11 i 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.).

Termin wykonania: do 29 lutego 2024 r.

2. Kontynuować działania w celu zrealizowania zadania własnego gminy o charakterze obowiązkowym, dotyczącego prowadzenia i zapewnienia miejsc w mieszkaniach chronionych.

Podstawa prawna: art. 17 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.)

Termin realizacji: 30.11.2023 r.

3. Sytuację osobistą, rodzinną dochodową i majątkową osób ubiegających się o pomoc ustalać na podstawie dokumentów wskazanych w art. 107 ust. 5b ustawy o pomocy społecznej, a w przypadku, gdy okoliczności sprawy, mające wpływ na prawo do świadczeń, wymagają potwierdzenia innym oświadczeniem lub dokumentem niż wymieniony w ust. 5b ustawy, można domagać się takiego oświadczenia lub dokumentu.

Podstawa prawna: art. 107 ust. 5b i 5d ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

4. Decyzje administracyjne w sprawach pomocy społecznej doręczać stronom postępowania za pokwitowaniem przez pocztę, przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy, a gdy strona działa przez przedstawiciela – temu przedstawicielowi. W przypadku doręczania pism w lokalu organu administracji publicznej lub przez pracowników, dopilnować, aby odbierający pismo potwierdzał doręczenie mu pism swym podpisem ze wskazaniem daty doręczenia.

Podstawa prawna: art. 39, art. 40 § 1, art. 42 § 2, art. 46 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 775 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

5. Decyzje administracyjne sporządzać w sposób rzetelny, z uwzględnieniem danych zgodnych ze stanem faktycznym oraz zebraną w prowadzonym postępowaniu dokumentacją. Rozstrzygnięcie decyzji formułować w sposób jasny i zrozumiały, niepowodujący nieдомówień i możliwości różnej interpretacji. Ma ono wyrażać rezultat stosowania normy prawa materialnego do konkretnego przypadku, w kontekście konkretnych okoliczności faktycznych i materiału dowodowego. Powinno być tak sformułowane, aby wynikało z niego w sposób nie budzący wątpliwości, jakie uprawnienia zostały przyznane lub jakie obowiązki zostały na Stronę nałożone. Rozstrzygnięcie decyzji winno być zgodne z obowiązującymi przepisami prawa, w tym z przepisami prawa miejscowego.

W przypadku przyznawania świadczenia niepieniężnego z pomocy społecznej w ramach dożywiania dzieci, należy więc wskazywać precyzyjnie rodzaj i formę udzielanego świadczenia, zgodnie ze stanem faktycznym.

W przypadku decyzji ustalających wysokość odpłatności Strony za jej pobyt w DPS należy wskazywać również kwotową wysokość tej odpłatności.

Błędy pisarskie i rachunkowe oraz inne oczywiste omyłki oraz inne oczywiste omyłki, stwierdzone w wydanych decyzjach administracyjnych będących w obiegu prawnym, prostować z urzędu lub na wniosek strony w drodze postanowienia.

Podstawa prawna: art. 107 § 1 pkt 4, pkt 5, pkt 6 oraz art. 113 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 775 ze zm.).

Termin wykonania: na bieżąco.

6. Wywiad środowiskowy jest szczególnym środkiem dowodowym mającym zastosowanie w postępowaniu w sprawach z zakresu pomocy społecznej, przy pomocy którego organ

administracji ustala faktyczną sytuację socjalno-bytową osoby/rodziny ubiegającej się o pomoc (...). W związku z tym wywiady środowiskowe winny być sporządzane rzetelnie, starannie i terminowo, a poszczególne części wywiadu winny być właściwie wypełnione. Podstawa prawna: art. 107 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.), § 4 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2021 r. poz. 893).

Termin wykonania: na bieżąco.

7. Przed wydaniem decyzji administracyjnych w sprawach pomocy społecznej przeprowadzać wywiady środowiskowe.

Podstawa prawna: art. 106 ust. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.).

Termin wykonania: na bieżąco.

POUCZENIE

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.) kierownik jednostki podlegającej kontroli może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia do Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu. W przypadku niewniesienia zastrzeżeń do sformułowanych zaleceń pokontrolnych uprzejmie proszę o poinformowanie tut. Wydziału, w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego pisma, o sposobie wykorzystania wyników kontroli, realizacji powyższych zaleceń lub przyczynach braku ich realizacji.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO
Danuta Zawilla
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej

Otrzymują:

1. Wójt Gminy Czarny Bór

2.a/a
KIEROWNIK ODDZIAŁU
Kontroli i Nadzoru w Pomocy Społecznej
w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej
Ewelina Zygmunt